

ZDENKA HORN
A. TURČIĆ

OBlici KOOPERACIJE U SVINJOGOJSTVU NA PODRUČJU ZAJEDNICE OPĆINA BJELOVAR

Razvoju poljoprivrede i povećanju proizvodnje hrane pridaje se na području Zajednice općina Bjelovar poseban značaj. Osnovni motivi i zahtjevi koji podstiču na razmišljanje o većoj i organiziranijoj poljoprivrednoj proizvodnji na prostoru ove regije su: snabdijevanje i opskrba stanovništva hranom, osiguranje sirovina za postojeću prehrambenu industriju, te konačno težnja za oslobađanjem uvoza i orijentacija na povećani izvoz poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda.

U skladu sa ovim zahtjevima, a u cilju ostvarivanja postavljenih zadataka u oblasti poljoprivrede regije — Izvršno vijeće Skupštine Zajednice općina Bjelovar i Konferencija SKH Zajednice općina Bjelovar, utvrdile su devet reprocjelina, te njihove nosioce i sudionike.

Obzirom na strukturu poljoprivrede u kojoj je dominantna grana stočarstvo, polovina utvrđenih reprocjelina je u sferi stočarske proizvodnje. To su reprocjeline:

- za proizvodnju govedeg mesa i mlijeka, te stočne hrane,
- za proizvodnju i preradu svinjskog mesa, te proizvodnju stočne hrane,
- za proizvodnju mesa peradi i jaja, te stočne hrane,
- za uzgoj konja, i
- za uzgoj i preradu ribe i stočne hrane

SOUR »Belpana« Bjelovar, kao nosilac razvoja i unapređenja u reprociklusu svinjogojstva načinila je radne materijale: »Ocjena stanja i prijedlog za unapređenje svinjogojске proizvodnje na području ZO Bjelovar«, te »Prednacrt SAS-a o obliku organiziranja i načinu međusobnog povezivanja unutar reprociklusa svinjogojstva«.

Ovi materijali su bili razmatrani i uz manje korekcije prihvaćeni na Plenarnom sastanku sudionika proizvodnje i prerade svinjskog mesa regije Bjelovar, održanom u Privrednoj komori regije Bjelovar 15. siječnja 1982. godine.

HORN ZDENKA, dipl. inž. — Osnovni zadružni savez Bjelovar

TURČIĆ ANTUN, dipl. ek. — Osnovni zadružni savez Bjelovar

— sru —

Brojno stanje u svinjogojstvu

na području regije Bjelovar pokazuje slijedeća tabela:

V r s t a	1978.	1979.	Komada	
			1980.	1981.
1. krmače	55.858	50.293	—	48.877
2. prasadi	409.959	403.348	—	420.000 (x)
3. proizvedeno tovnih svinja (x) procjena	258.749	224.999	249.421	257.885 (x)

Proizvodnja u svinjogojstvu nalazi se na farmama društvenih gospodarstava i na posjedima individualnog sektora. Udio društvenog sektora je malen, jer njegova proizvodnja iznosi tek oko 1 % ukupne proizvodnje.

Ipak utjecaj društvenog sektora na proizvodnju u svinjogojstvu značajan i to preko društveno organizirane proizvodnje.

Više od 60% tova svinja individualnog sektora proizvodi se u kooperaciji. Slična je situacija i sa proizvodnjom prasadi namijenjenih za tov, jer je preko 98% krmača u individualnom posjedu. Nosioci zajedničke proizvodnje sa individualnim poljoprivrednicima su poljoprivredne zadruge, OO kooperanata i OUR-i za kooperaciju koji djeluju na ovom području.

Oblici kooperacije u svinjogojstvu su prilično unificirani, a dohodovni odnosi slabo razvijeni. Na području regije Bjelovar za sada su razvijena dva oblika kooperacije u svinjogojstvu i to: proizvodnja prasadi i proizvodnja svinja u tovu.

Proizvodnja — kooperacija prasadi

Princip ugovaranja proizvodnje prasadi sa kooperantima gotovo je jedinstven za cijelo područje. Postoje neznatne, upravo zanemarive razlike između pojedinih organizacija kod obračuna proizvodnje i to u davanju naknada, odnosno priznavanju troškova kooperantima.

Učešće organizatora u proizvodnji prasadi sastoji se u slijedećem:

- daje rasplodni materijal i osigurava remont,
- doprema kooperantu potrebne količine stočne hrane, prema tehnološkom normativu,
- vrši liječenje i pruža sve stručne usluge,
- osigurava stoku (kod OZ-a ili iz vlastitog fonda rizika)
- organizira umjetno osjemenjivanje krmača.

Obaveza kooperanata u zajedničkoj proizvodnji je da:

- daje objekt i osigurava njegovo održavanje
- učestvuje sa dijelom stočne hrane iz vlastite proizvodnje
- snosi troškove energije (struja, voda, grijanje i dr.).
- ulaže vlastiti rad.

Prilikom obračuna kooperantu se isplaćuje naknada za isporučenu prasad prema stavkama njegovog ulaganja, u zajedničku proizvodnju, time da se ona umanjuje za dio kredita, koji je korišten prilikom nabave krmača.

Navodimo primjer kalkulacije proizvodnje odojaka do 24 kg u objektu kooperanata u jednoj od OOK:

**KALKULACIJA PROIZVODNJE ODOJAKA OD 24 KG,
U JEDNOJ GODINI U OBJEKTU SA 32 KRMAČE**

— kooperativna proizvod.

32 krmače oprase 512 komada prasadi ili 12.288 kg.

dinara

I	Hrana za krmače smjese 2,8 kg dnevnog = 32.704 kg x 12,32 =	402.913,00
II	Hrana za prasad starter 1,18 kg/kg prirasta = 14.499,84 x 18,48 =	267.957,00
III	Ostali troškovi	
	1. prijevoz stočne hrane do tovilišta	47203 x 0,50 = 23.600,00
	2. struja, voda, drva, ugljen	12288 x 8,50 = 104.448,00
	3. amortizacija nerasta	12288 x 0,60 = 7.372,80
	4. veterinarska zaštita i lijekovi	x 1,00 = 12.288,00
	5. neproizvodne usluge (upr. putnice)	12288 x 0,20 = 2.457,60
	6. amortizacija krmača	12288 x 2,19 = 26.910,70
	7. amortizacija objekta i opreme	12288 x 13,00 = 159.744,00
	8. tekuće i invest. održavanje	12288 x 4,00 = 49.152,00
	9. osiguranje krmača (G 20% x 6%)	x 1,875 = 23.040,00
	Ukupno ostali troškovi	409.013,00
	Sveukupno troškovi	1.079.883,10
IV	Ukalkulirani osobni dohoci	180.000,00
V	Ukalkulirana akumulacija	11.998,70
	SVEUKUPNO:	1.271.881,80
	1,271.881,80 /-----/ 12.288	CK 1 kg praseta 103,50

Kooperacija u tovu svinja

je oblik poslovne suradnje poljoprivrednih organizacija i kooperanata, koji u širokoj proizvodnji i praksi funkcionira duže vremena i pridonosi većoj i kvalitetnijoj proizvodnji svinjskog mesa.

Mesne industrije ugovaraju sa poljoprivrednim organizacijama proizvodnju svinja za industrijsku preradu utvrđujući visinu naknade za organizaciju proizvodnje na njihovom poslovnom području.

Organizator proizvodnje preuzima obavezu prema kooperantu-poljoprivredniku, da mu osigura potreban repromaterijal, stručne i druge usluge, te prizna njegov rad, amortizaciju objekta i opreme putem naknade.

U praksi se najčešće susreće tzv. suhi tov i mokri tov svinja uz ishranu silažnim kukuruzom.

Navodimo dva ogledna primjerka kalkulacija za oba tipa tova.

KALKULACIJA PROIZVODNJE SVINJA 24 do 100 KG

	— suhi tov
	— kooperativna proizvodnja
1. prasad 24 x 115,00	2.760,00
2. st. hrana ST—1, 104 x 12,78	1.329,10
ST—2, 200 x 12,19	2.438,00
3. prijevoz odojaka 24 x 0,50	12,00
4. Prijevoz st. hrane 304 x 0,50	152,00
troškovi repromaterijala i prijevoza:	6.691,10
5. kamate na sredstva — za odojke	110,00
— za st. hranu	78,30
6. naknada kooperantu 76 x 7,00	532,00
7. osiguranje	165,00
8. veterinarski troškovi	76,00
9. lijekovi	60,00
10. putnice	15,00
11. troškovi RZ ZS	159,00
Ukupno din.:	7.886,30
12. Planirana akumulacija za organizatora (10%)	876,25
Sveukupno troškovi proizvodnje:	8.762,55
Cijena koštanja za 1 kg tovljene svinje din	87,65.

**KALKULACIJA PROIZVODNJE SVINJA
24 DO 100 KG**

— mokri tov
— kooperativna proizvodnja

1. prasad 24 x 115,00	2,760,00
2. prijevoz prasadi 24 x 0,50	12,00
3. kamati na ang. sredstva	110,00
4. st. hrana ST—1, 83,20 x 12,78	1.063,30
ST—2, 185 x 12,19	2.255,15
5. sirutka 76 x 81 x 0,75	456,00
6. kamate na sredstva uložena u st. hranu	74,90
7. naknade kooperantu 76 x 7,00	563,00
8. osiguranje	165,00
9. veterinarski troškovi	76,00
10. lijekovi	60,00
11. putnice	15,00
12. troškovi RZ ZS	159,00
Ukupno din.:	7.738,35
13. Planirana akumulacija	859,80
Sveukupno proizv. troškovi:	8.598,15
Cijena koštanja 1 kg utovljene svinje din	86,00

U zajedničkoj proizvodnji u svinjogojstvu kooperanti-poljoprivrednici, naročito robni proizvođači, koji su savladali tehnologiju proizvodnje tov-
nih svinja uz primjenu silažnog zrna postižu uštede u stočnoj hrani i tako
ostvaruju veći dohodak, nego što proizlazi iz predočene kalkulacije.

Vjerojatno je to osnovni motiv i stimulans da se ovakav način za-
jedničke proizvodnje održao u praksi.

Sagledavajući sadašnje stanje organiziranosti i koristeći iskustva stečena
u svinjogojskoj proizvodnji i kooperaciji, predložen je za područje Zajedni-
ce općina Bjelovar program razvoja i unapređenja u oblasti reciklusa
svinjogojstva u koju su predviđeni oblici organiziranja i način međusobnog
povezivanja svih sudionika reciklusa.